A halott Krisztus két angyallal

Alkotó	Korabeli másolat Fra Filippo Lippi után
Készítés ideje	15. század első fele
Megnevezés	festmény
Anyag	fatábla, fa
Technika	tempera, arany
Méretek	magasság: 43,2 cm szélesség: 34,5 cm
Leltári szám	55.240
Egyéb	(Filippo Lippi: Firenze, 1406 k. - Spoleto, 1469)

Leírás

A 14. és a 15. század az Eucharisztia tiszteletének és a hozzá kapcsolódó kultuszok virágzó korszaka volt. Ennek következtében az olasz festészet gyakori témájává vált a halott Jézust áldozatként bemutató, úgynevezett Pietà-kép. A képtípus különböző megfogalmazásain a megváltó magatehetetlen testét kísérőalakok tartják: rendszerint Mária és János apostol, Arimátiai József és Nikodémus, vagy, mint képünkön is, két angyal látható ebben a szerepben. A fájdalomtól eltorzult arcú angyalok egyszerre tartják és bemutatják a kép hívő nézőjének a bravúrosan megfestett halotti lepelbe burkolt élettelen testet, amely egy rövidülésben ábrázolt márványszarkofágból emelkedik ki. Az érzelemmel teli ábrázolás a Krisztus áldozata fölötti elmélkedésre hív fel, utalva a testnek a miseáldozaton bemutatott ostyával való párhuzamára. A kép eredetét sokáig bizonytalanság vette körül, szerzőjét a velencei, veronai és a padovai iskolákban kereste a kutatás. Csak legutóbb, 1996-ban merült fel a firenzei festőóriás, Filippo Lippi neve. Andrea de Marchi jól alátámasztott hipotézise szerint a kép Lippi padovai tartózkodása idején, 1433-ban készülhetett, s eredetileg talán egy triptychon középképét alkotta, melynek szárnyai a sirató Máriát és János apostolt ábrázolták. A festői megfogalmazás valóban rokon Lippi korai műveivel, a kép állapota azonban megnehezíti a szerzőség megítélését. (Sallay Dóra)

Proveniencia

Simor János érsek gyűjteménye. Vásárlás a római Bertinelli-gyűjteményből

Restaurálás

1997 körül Varga Dezső

Bibliográfia

• Sallay Dóra: Raffaele Bertinelli és reneszánsz képtára. Egy műgyűjtemény útja Rómától Esztergomig. Esztergom, 2009, 89, kat.sz. VIII.,128.
• Giorgia Mancini, in Banzato, Davide – Alberta De Nicolò Salmazo – Anna Maria Spiazzi (szerk.): Mantegna e Padova: 1445–1460. Kiáll. kat. (Padova, Musei Civici). Milano, 2006., 216 (ua.)
• Tátrai Vilmos, in Jékely Zsombor (szerk.): Verrocchio Krisztusa = Verrocchio's Christ. Kiáll. kat. (Budapest, Szépművészeti Múzeum). Budapest, 2003., 70–71, 118–119, kat. 11 (ua., 1433–34)
• Andrea De Marchi, in Masaccio e le origini del Rinascimento. Kiáll. kat. (San Giovanni Valdarno, Casa Masaccio).

Szerk. Luciano Bellosi, Laura Cavazzini és Aldo Galli közreműködésével, Genf–Milano, 2002., 190 (ua.)
• Casu, Stefano G.: Giorgio Schiavone e Carlo Crivelli nella bottega dello Squarcione. Proporzioni, N.S., 1 (2000), 37–54., 44 (ua.)
• De Marchi, Andrea: Un raggio di luce su Filippo Lippi a Padova. Nuovi Studi, I/1 (1996), 5–23., (Filippo Lippi, 1433?)
• De Marchi, Andrea: Una fonte senese per Ghiberti e per il giovane Angelico. Artista, 4 (1992), 130–151., 146: 14. j. (Filippo Lippi)
• Romano, Giovanni: Il coro di San Lorenzo. Alba, 1969., 30: 26. j. (Foppa iskolája)
• Heinemann, Fritz: Giovanni Bellini e i Belliniani. 3 kötet. Velence (I-II) és Hildesheim – Zürich – New York (III), 1962–1991., I (1962), 304, MB.126. kat. sz., III (1991), 99, MB.126. kat. sz. (1962: fotó alapján inkább Pier Maria Pennacchi modora; 1991: a késői Vincenzo Foppa iskolája)
• Mojzer Miklós: Tanulmányok a Keresztény Múzeumban, I Művészettörténeti Értesítő, XIII/3 (1964), 214–226., 217 (Gregorio Schiavone után)
• Boskovits Miklós-Mojzer Miklós-Mucsi András: Az esztergomi Keresztény Múzeum képtára (Budapest, 1964. Akadémiai Kiadó), 91 (Gregorio Schiavone után, feltehetőleg Marco Basaiti köre, 16. sz. eleje)
• Gerevich Tibor (szerk.): Magyarország műemléki topográfiája. I. Esztergom. 1. Esztergom Műemlékei. Összeállította Genthon István. Budapest, 1948., 61, korábbi irodalommal (Marco Basaiti iskolája)
• Van Marle, Raimond: The Development of the Italian Schools of Painting. 18 kötet és index. The Hague, 1923–1938., XVII (1935), 511: 6. j. (Marco Basaitinak attr.; tévesen Angyalként említi)
• Berti Toesca, Elena: Arte italiana a Strigonia. Dedalo, XII (1932), 933–960., 956–957 (talán Liberale da Verona korai műve)
• Gerevich Tibor: Esztergomi műkincsek. In Prímás Album. Dr. Serédi Jusztinián Magyarország Bibornok Hercegprímása tiszteletére. Budapest, 1928, 179–263., 238 (Basaiti köre)
• Maszlaghy Ferencz: Az esztergomi Herzegprímási Képtárban lévő művek jegyzéke. 2., bővített kiadás. Esztergom, 1891., 54. sz. (ismeretlen festő)
• Maszlaghy Ferencz: Az esztergomi Herzegprímási Képtárban lévő művek jegyzéke. Esztergom, 1878., 54. sz. (ismeretlen festő)